

INZICHT

HET SURINAAMS ECONOMISTENBLAD

Uitslag
VOS Essay
Competitie

Nummer 47 – Februari 2024

Suriname: Nooit meer arm?!

**BEGROTINGSTEKORT 2024 ONGEKEND HOOG:
+/- SRD 17,5 MILJARD**

**Transparency International
geeft Suriname een 4**

**SURINAME GAAT CARBON
CREDITS VERHANDELEN**

Heeft u opmerkingen of een artikel dat u wilt plaatsen in INZICHT?
Stuur dan een mail naar de redactie: inzicht@ves.sr

[INZICHT valt onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de VES](#)

Door diverse omstandigheden is de INZICHT editie van Januari 2024 niet verschenen. Het bestuur biedt aan haar leden en de lezers van INZICHT haar verontschuldigen hiervoor.

Klik op een
artikel voor
de hyperlink

Pagina

- 3** **VES NIEUWJAARSBOODSCHAP 2024**
VES voorzitter Steven Debipersad: 2023 een turbulent jaar zowel economisch, sociaal als bestuurlijk
- 6** **BOODSCHAP REGERING**
Vertegenwoordiger van de President
- 7** **VES NIEUWJAARSREDE “NOOIT MEER ARM?!”**
CEO Staatsolie over de ontwikkelingen in de Surinaamse olie- en gasindustrie
- 11** **VERSLAG JURY “VES VOS ESSAY COMPETITIE”**
Thema: de economie van Suriname in 2030
- 14** **DE OLIE- EN GASINDUSTRIE VAN SURINAME**
Ontwikkelingen in 2023
- 17** **SURINAME GAAT CARBON CREDITS VERHANDELEN**
Vereisten voor deelname aan artikel 6 van de Overeenkomst van Parijs
- 21** **TRANSPARENCY INTERNATIONAL**
Suriname krijgt een 4
- 23** **VES WAARSCHUWT OM “ZOGENAAMDE ONTSTANE FINANCIËLE RUIMTE”**
Niet te gebruiken om nieuwe ambtenaren in dienst te nemen
- 24** **SAMAP VERTOONT TELEURSTELLENDEN PERFORMANCE**
Ingezonden artikel
- 26** **NAWOORD**

I

N

H

O

U

D

VES NIEUWJAARSBOODSCHAP 2024

2023: een turbulent jaar zowel economisch, sociaal als bestuurlijk

Toespraak Voorzitter VES – Steven Debipersad

Dames en heren goedenavond, een van harte welkom op onze nieuwjaarsbijeenkomst. Een bijzonder welkom aan de heer Annand Jagesar, onze keynote spreker voor vandaag. Met inachtneming van alle protocollen, wens ik U allen hier aanwezig en de kijkers thuis, alsnog een gezond, vruchtbaar, productief en welvend 2024 toe.

Hoe was 2023? Volgens het IMF “a very challenging socio-political environment”. Zeker is dat 2023 op elk vlak een turbulent jaar is geweest, zowel economisch, sociaal als bestuurlijk.

- De economische turbulentie begon met intrede van BTW per 1 januari 2023, met veel onrust door de hogere brandstofprijzen. Ook bedrijven waren en zijn mogelijk nog steeds slecht voorbereid over de werking van BTW. Al snel in jaar bleek dat de inflatieverwachting van het IMF en de CBvS voor 2023 niet te kloppen. Men ging uit van 30% jaarinflatie, terwijl de jaareinde inflatie rond de 40% is uitgekomen.
- **Sociaal:** Het leven in 2023 werd al snel duurder. De aan het begin van het jaar aangekondigde sociale ondersteuningsmaatregelen kwamen traag op gang en bereikte veelal niet de beoogde groepen. De in de 3 voorafgaande jaren toegenomen armoede is in 2023 verder verergerd. De sociale onrust die hiermee ontstond kwam tot een climax op 17 februari met rellen en plunderingen.
- **Bestuurlijk:** De benodigde cohesie binnen de coalitie is broos en de zwakke bestuurlijke daadkracht heeft ernstig getornd aan het geloof in de Regering. De politieke partijen zijn meer met hun verkiezingscampagne bezig dan met het verbeteren van de economie;

In de tweede helft van 2023 pakt men het verlaten IMF-programma weer op. Positief is ook het finaliseren van de commerciële schuldherschikking met de zgn. Oppenheimer-schuldeisers. Hierdoor ging onze kredietwaardigheid van Default naar de CCC status.

Deze macro-ontwikkeling heeft nog geen vertaling gebracht naar de samenleving, maar is wel positief.

Een markant moment was in september 2023, met de bevestiging van een mogelijk aardolieproject in Suriname door de topman van TotalEnergies. Dit kan een game changer

worden, maar dat zal dit jaar duidelijk worden met de Final Investment Decision.

Terugkomend op de economie. Cijfers van het IMF laten zien dat:

- De inflatie hoog blijft, maar er is een neerwaartse maandtrend;
- De importdekking (in maanden) van het land bedraagt momenteel 5,7 maanden;
- Het overheidsapparaat is jaarlijks aan het uitdijen i.p.v. inkrimpen;
- Recent afgeronde Asset Quality Reviews wijzen op aanzienlijke kapitaaltekorten bij twee grote financiële instellingen;
- Na een groei in 2022 van 2,4% van het BBP zal de groei in 2023 naar verwachting vertragen tot 2,1 procent van het BBP;
- De Monthly Economic Activity Indicator (MEAI) laat een groeivertraging gedurende 2023 zien met name ook in de delfstoffen/minerale sectoren die juist de kurk vormen van onze economie.

De VES is het eens met de constatering van het IMF in haar januari 2024 landenrapport: Er zijn ‘belangrijke neerwaartse risico’s voor de vooruitzichten op de korte termijn’. Uitdagingen bij de beleidsimplementatie vormen het grootste risico, vooral als de sociale onvrede zou verergeren, waardoor de weerstand tegen de hervormingsplannen van de autoriteiten zou toenemen. Verder constateert ze dat de Public Sector Reform moet worden

aangepakt en dringend het Sociaal ondersteuningsprogramma moet worden verbeterd en transparant moet worden gemaakt.

Wat kan de samenleving voor 2024 verwachten?

De Regering heeft bij aanvang van 2024 meer salaris en meer sociale steun beloofd, waardoor de overheidsuitgaven fors omhoog zullen gaan. Sterker nog de Regering vraagt van DNA, goedkeuring om maar liefst SRD 60 miljard uit te geven terwijl men niet meer dan SRD 42.5 miljard zal kunnen binnenhalen. Als men deze uitgaven niet drastisch terugbrengt zal de Staatsschuld nog verder toenemen. Cijfers van het Bureau voor de Staatsschuld laten zien dat de totale Staatsschuld in 2023 nominaal fors omhoog is gegaan en wel van SRD 105 miljard per januari 2023 naar SRD 125 miljard in november 2023.

Een andere kanttekening over de uitgaven zoals vervat in de concept Staatsbegroting 2024, is dat hieruit onvoldoende middelen bestemd zijn om kentering in de volksgezondheid te keren en om het onderwijs te ontwikkelen. De Regering geeft hiermee blijk dat haar prioriteiten niet in lijn zijn met de ontwikkelingsdoelen.

Per 1 januari is de brandstofprijs omhooggeschoten en lijkt de straat/cambiokoers die in december nog was 'gezakt' weer eens te stijgen. Hogere prijzen voor stroom, kookgas en water zetten zich voort in 2024.

De bedrijvigheid is er in 2023 niet beter op geworden zoals ook blijkt uit de MEAI. Een groeiend aantal afzetmarkten m.n. binnen Caricom bieden zich aan voor afname van Surinaamse producten, maar er is beleid nodig om vooral de agroproductie zwaar op te voeren en structureel winstgevend te maken.

Wat zal offshore aardolie betekenen voor de economie en het bestuur van Suriname?

Om deze vraag onderbouwd te beantwoorden hebben wij de CEO van Staatsolie als expert in ons midden die de Jaarrede zal uitspreken.

Hebben wij een local content beleid?

Zijn we als land werkelijk voornemens om meer en duurzaam te produceren? Laten we leren van Guyana. Nu moeten wij beginnen om dit serieus te organiseren en daadwerkelijk te gaan doen. Dames en heren, laten wij als samenleving de handen in elkaar slaan en samen werken aan een mooi en sterker Suriname!

DE UNIEKE LEERERVARING

VOOR JOUW ORGANISATIE

DIRECT ONBEPERKT TOEGANG TOT
RUIM 700+ DIVERSE ONLINE
GECERTIFICEERDE CURSUSSEN.

1 leerplatform met trainingen rond leiderschap, management en teamwork, tot trainingen rond digitale vaardigheden, communicatie, verkoop, gezondheid en veel meer.

ONLINE CARIBBEAN
SKILLS ACADEMY

Ontdek OCSA www.ocsanv.com
of stuur een mail naar info@ocsanv.com
voor een gratis demo account

VISION

Energizing a bright
future for Suriname.

MISSION

Developing energy resources to
maximize the long-term value for
Staatsolie and Suriname.

STAATSOLIE

www.staatsolie.com

Toespraak VES Nieuwjaarsreceptie 2024:

Vertegenwoordiger van de President – Albert Ramdin

Dames en heren,
Voorzitter en bestuursleden VES,
Geachte keynote speaker vanavond, de heer Annand Jagesar,
CEO van Staatsolie,
Geachte aanwezigen,

1. Namens de President van de Republiek Suriname, de heer Chandrikapersad Santokhi, zeg ik u dank voor de uitnodiging en de gelegenheid enkele woorden aan het begin van deze nieuwjaarsbijeenkomst uit te spreken.
2. Wij kijken uiteraard uit naar de boeiende presentatie van de directeur van Staatsolie Suriname NV.
3. Staat u mij toe u een drietal gedachten en visies in het kort te presenteren. Ik hoop dat u in de komende periode over deze punten kunt reflecteren.
4. De Surinaamse realiteit, onze realiteit, is dat als wij allemaal onze rol en verantwoordelijkheid goed uitdragen, ons land een unieke en bijzondere gelegenheid heeft onze nationale economie naar een hoger niveau te tillen. Maar dit zal niet automatisch, dus niet uit zichzelf, gebeuren. Het zal veel afhangen van onze doelgerichte handelen. In dit verband is het van belang dat wij ons denken, ons handelen en ons gedrag onderwerpen aan een kritische analyses, aan een eerlijke zelfreflectie, en dan van daaruit een moderniseringstraject starten. Dit is belangrijk om met de juiste attitude die grotere hoogten voor duurzame ontwikkeling en groei te realiseren. En het is mogelijk !
5. Mijn tweede gedachte. Laten we leren van de lessen, de positieve en negatieve ervaringen, van andere landen, die ons zijn voorgegaan, en in sommige gevallen niet de gewenste en beoogde ontwikkeling hebben doorgemaakt. Dat is gratis inzicht. Wij moeten ons niet blindstaren op olie en gas. Ons productief vermogen en verdien capaciteit zal niet een afhankelijke moeten zijn van een sector, maar gebaseerd moeten zijn een gediversifieerde economie, gebruikmakend van onze andere beschikbare hulpbronnen (landbouw, veeteelt, visserij, toerisme, dienstverlening, etc.).
6. Als laatste het volgende. Wanneer we kijken naar onze nationale ontwikkeling, ons herstel en de inspanningen die daartoe geleverd worden, laten we het beschouwen als een glas halfvol, niet op voorhand als een glas halfleeg. Met halfvol is er naar mijn gevoel een positieve, optimistische benadering van de situatie. Laten we die positieve en constructieve houding aan de dag leggen en laten we vertrouwen hebben in “eigen kunnen”. Staatsolie is het actuele bewijs dat we daartoe op basis van dit uitgangspunt in staat zijn. Laten we daarvan ook leren !
7. Ik laat het bij deze drie gedachten en nogmaals ik hoop dat u hierover nadenkt. Veel succes en dank voor uw bijdrage. Elk van U.
8. Ik dank u voor uw aandacht.

NOOIT MEER ARM ?!:

Goede voorbereiding maar vooral agility (wendbaarheid) belangrijk

Nieuwjaarsrede uitgesproken door
Annand Jagesar
CEO Staatsolie

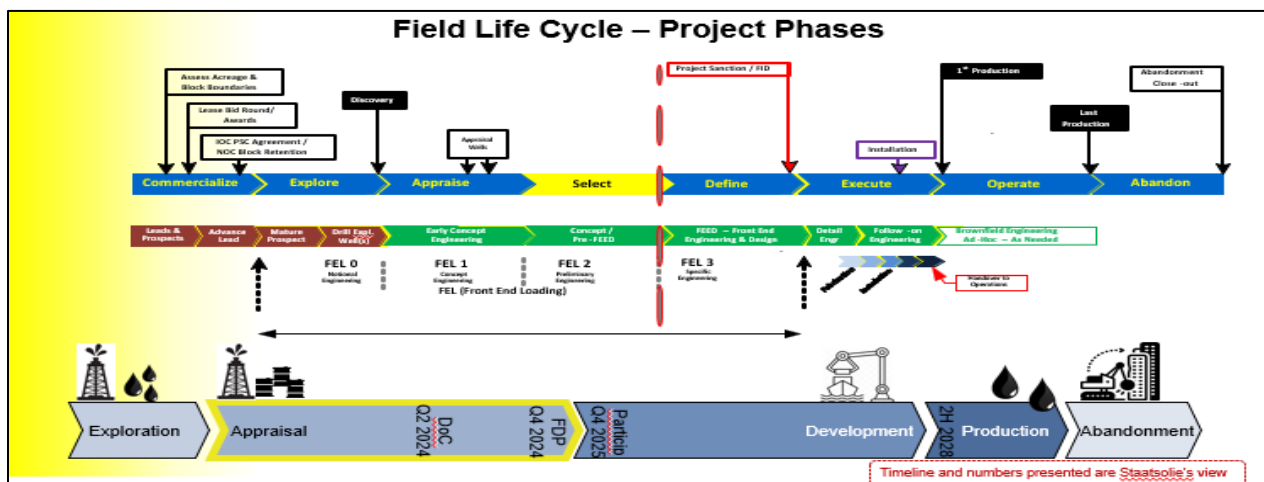
Op de nieuwjaarsreceptie van de Vereniging van Economisten Suriname op 15 januari 2024 gaf de heer Annand Jagesar, algemeen directeur van de Staatsolie Maatschappij Suriname N.V. (hierna genoemd Staatsolie), een presentatie met als titel "Nooit meer arm?!". Hij besprak de ontwikkelingen binnen Staatsolie met de focus op de Offshore, koolwaterstoffen en de wereldwijde perspectieven. Daarnaast belichtte hij de productietijdlijn voor Suriname en benadrukte hij cruciale aandachtspunten voor het maximaliseren van economische groei uit deze sector. Deze presentatie was op een bondige wijze samengesteld, met als doel de gedachtegang van het publiek te stimuleren.

Het voorontwerp benadrukt een indrukwekkende 700 miljoen barrels aan winbare reserves, met plannen voor de bouw van een productieplatform met een capaciteit van 200.000 barrels per dag. Staatsolie heeft ook met succes biddingrounds doorlopen en onderhandelt momenteel over de verkrijging van extra olieblokken onder contract. Op dit moment zijn er al 13 production-sharing contracten, wat getuigt van de intensieve betrokkenheid van Internationale Oliebedrijven (IOC's) in de offshore activiteiten.

In Blok 52 heeft Petronas een belangrijke olieontdekking gedaan, waarbij gesprekken met Staatsolie plaatsvinden over mogelijke ontwikkelingen, inclusief gas, hoewel dit momenteel nog niet commercieel is. Ondanks de huidige niet-commerciële status van gas, is Petronas bereid om vooruit te kijken naar de toekomst. Een cruciaal onderdeel van de olieproductie is de Floating Production, Storage and Offloading (FPSO) - een specifiek gebouwd schip dat fungeert als een raffinaderij op zee. De bronnen, die zo'n 5 kilometer onder de oceaانبodem liggen, zijn via pijpleidingen verbonden met het FPSO-schip.

Ontwikkelingen Staatsolie met de focus op de Offshore

Sinds 2020 heeft Staatsolie aanzienlijke vooruitgang geboekt in de Offshore sector, met opvallende ontdekkingen van koolgas, olie en gascondensaten. Deze ontwikkelingen hebben wereldwijde interesse gewekt, en Total Energies is actief bezig met het voorontwerp van de eerste offshore-ontwikkelingen.

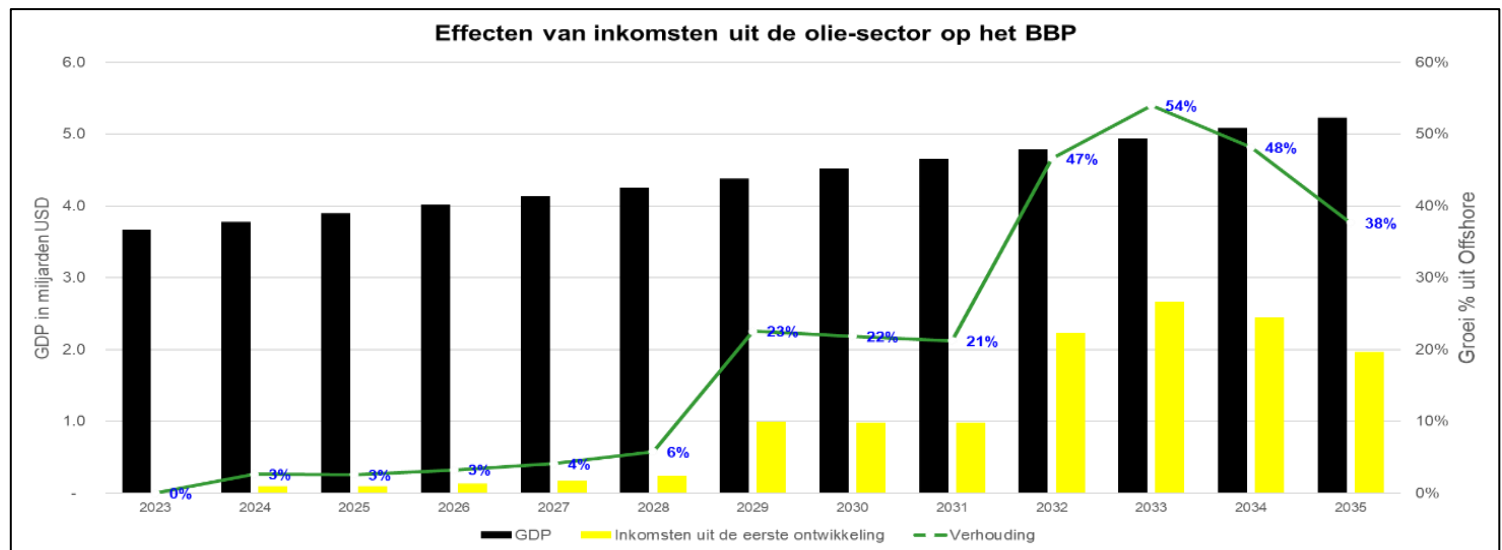
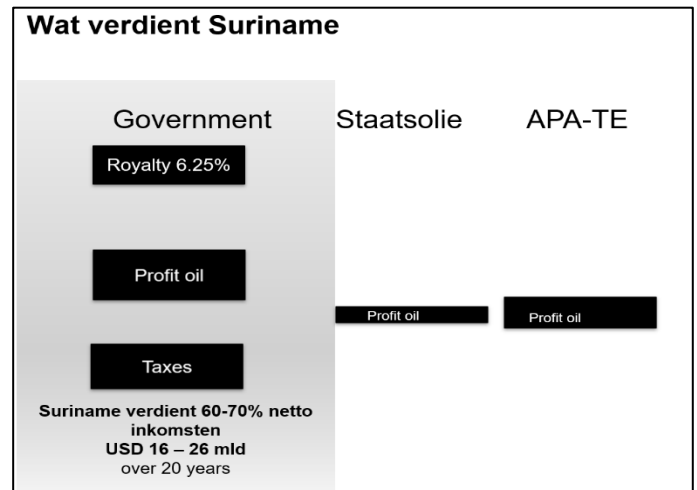
Een bijbehorend voorraadschip transporteert en verkoopt de geproduceerde olie. De geschatte kosten voor dit gehele systeem bedragen ongeveer US\$ 9 miljard. Het proces van ontdekking tot productie en verkoop is complex en tijdrovend, zoals geïllustreerd in Figuur 1.

In Q4 2024 wordt een nieuw project aangekondigd, gevolgd door samenwerking met leveranciers voor de bouw van FDSO's en het verkrijgen van het Field Development Plan (FDP) tegen eind 2024. In 2025 wordt door Staatsolie besloten of er een 20% participatie (US\$ 1,8 miljard) is. Productie wordt verwacht in de tweede helft van 2028.

Koolwaterstoffen en de wereldwijde perspectieven hiervan

Er is toenemende aandacht voor klimaatverandering bij natuurlijke hulpbronontginning, maar sociale rechtvaardigheid vereist ook aandacht voor resourcebeschikbaarheid en betaalbaarheid. Het is essentieel dat Suriname overweegt of het 'arm' wil blijven, terwijl andere regio's meer bijdragen aan klimaatverandering. De tweede discussie is de vermeende verdwijning van olie, maar ruim 85% van de energiebronnen blijft non-renewable, wat betekent dat ze niet snel of onmiddellijk zullen verdwijnen.

heeft al meer dan US\$ 100 miljoen in het project geïnvesteerd, wat zal toenemen. Ze bespreken momenteel de bouw van FDSO's en zullen dit vastleggen bij de Final Investment Decision (FID). Na FID is het bindend, omdat Total dan meer dan de helft van de totale investering van US\$ 9 miljard heeft geïnvesteerd.

Volgens de International Energy Agency zal de wereld in 2050 nog steeds voor 96% afhankelijk zijn van olie, terwijl Suriname slechts 0.01% van broeikasgassen uitstoot. Dit zou Suriname's kans om olie te leveren zonder significant wereldwijd effect moeten rechtvaardigen.

Suriname: Nooit meer arm?!

Suriname kan tussen USD 16 miljard (US\$ 60 per vat) en 26 miljard (US\$ 80 per vat) verdienen over 20 jaar (Figuur 2). Total Energies

Dit maakt het onhaalbaar voor Total Energies om zich terug te trekken uit het project. De oliesector draagt aanzienlijk bij aan het bruto binnenlands product (Figuur 3), maar inkomsten uit lokale content development zijn hier niet inbegrepen. Suriname moet streven naar de implementatie van een Local Content-beleid en wetgeving, zoals al gedaan is in landen als Angola. Deze wet- en regelgeving kan aangepast worden naar de specifieke behoeften van Suriname. Socio-politieke zelfdiscipline is cruciaal bij het ontwikkelen van natuurlijke hulpbronnen; zelfs met beperkte bronnen en discipline kan gezonde ontwikkeling plaatsvinden. Het huidige sterke aandeel van mineralen in de economie maakt

Suriname kwetsbaar. Een plotseling verlies van een belangrijk mijnbouwbedrijf zou een aanzienlijke economische schok veroorzaken, waarbij de overheid inkomsten met ongeveer de helft zouden dalen. Diversificatie van de sector en de economie is daarom van groot belang.

Verder is er gesproken over enkele belangrijke valkuilen:

- Instituten moeten goed voorbereid zijn op de coördinatie van de sector;
- Olie is niet hernieuwbaar; een halvering van de productie betekent rond 2/3 vermindering van de inkomsten voor de Overheid;
- Wereldmarktprijsfluctuaties van olie werken door op de inkomsten van de Overheid.
- **Resource curse**
 - Veroorzaakt corruptie en zorgt voor slechte governance praktijken;
 - De oliesector levert veel geld op, waardoor velen vanuit andere sectoren ook in de oliesector gaan werken. Als de sector afbouwt, heeft dit een enorm effect op de arbeidsmarkt;
 - Mensen zullen leven boven hun standaarden. De inkomsten moeten gelijk zijn aan de toegevoegde waarde;
 - Oververhitting van de economie, vraaginflatie en hoge prijzen omdat de prijzen grotendeels worden bepaald door de offshore sector (zie Guyana);
 - Grote influx van valuta zorgt voor een sterke munt en tast ons concurrentievermogen positie aan.

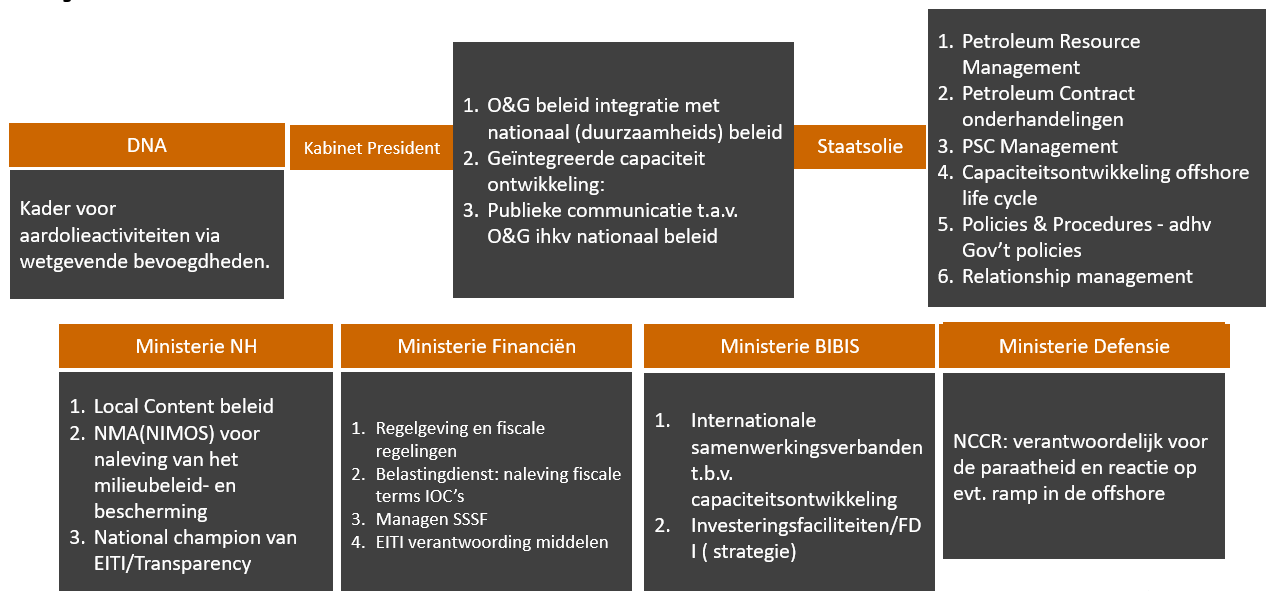
Met de verwachte hoge inkomsten uit de oliesector moet Suriname systemen implementeren, waaronder een integere overheid, versterking of oprichting van nodige instituten, aanpassing van systemen om de resource curse te bestrijden, investeren in duurzame sectoren met de opbrengsten, en effectief beheer van een soeverein welvaarts- en stabilisatiefonds. Het benutten van Suriname’s sterke punten, waaronder natuurlijke diversiteit, cultureel erfgoed, gunstige geografische ligging als poort naar het Caribisch gebied en toegangspoort tot Zuid-Amerika, plus een gunstig klimaat voor landbouw en koolstoffixatie, kunnen toerisme en investeringsvriendelijkheid stimuleren en de inkomsten vergroten. In essentie nemen wij Surinamers het standpunt in dat de opkomst van de oliesector ervoor zal zorgen dat armoede definitief tot het verleden behoort.

De Nieuwjaars-receptie kan worden bekeken via de onderstaande link:

<https://www.youtube.com/watch?v=liVEzerGNqY&t=424s>

Key overheidsactoren in Olie & Gas

**Say goodbye to IT headaches
and unleash peace of mind with our
24/7 LOCAL IT SUPPORT**

Network Infrastructure &
Connectivity Solutions

Network Security Analysis &
Solutions

Cable Management
Hardware Installations

We provide tailored design, implementation
and management of high-quality IT solutions
based on your specific corporate requirements

Verslag Jury - “VES VOS Essay competition 50 jaar”

Thema: de economie van Suriname in 2030

2^e
ronde

De essay wedstrijd is in het kader het 50 jarig bestaan van de VES georganiseerd en ons voornaamste doel is om onze jongeren zo vroeg als mogelijk te leren na te denken over de uitdagingen en oplossingen binnen de economische ontwikkeling van Suriname.

Dit is het resultaat van de tweede ronde van onze essay ronde onder de studenten van de Voortgezet Onderwijs Scholen (VOS). De eerste ronde was in oktober 2022. Toen hebben wij helaas geen prijzen kunnen uitreiken omdat de ontvangen essays naar beoordeling van de Essay commissie niet voldeden aan de geformuleerde standaarden.

Onze conclusie is toen geweest dat onze middelbare school studenten hulp nodig hebben om gericht te kunnen discussiëren over de economische ontwikkeling, waar we willen zijn in 2030 en hoe bereiken we economische groei en ontwikkeling.

Het advies aan het VES bestuur luidde toen als volgt:

- 1) Het beste essay, maar eigenlijk zeggen wij de “minst slechte” een aanmoedigingsprijs geven.
- 2) De prijzen vandaag niet uitreiken.
- 3) In het 50ste jaar van de VES, de middelbare scholen aandoen en discussie dagen organiseren over “economische ontwikkeling van ons geliefd Suriname”
- 4) Deze studenten zijn onze toekomstige economen. Laten we nu in ze investeren.
- 5) Dan na een serie van discussie dagen, de essay competitie wederom open stellen (misschien is mei/juni 2023 een mooie periode om nieuwe essays ingeleverd te krijgen).
- 6) Met Digicel – de sponsor van prijzen - afstemmen en de prijzen aanhouden voor de “finale essay-ronde”.

De VES heeft daarna samen met de inspectie van de VOS scholen een traject afgelegd, waarbij we de studenten die zich voor de 2e ronde hebben aangemeld een training hebben gegeven. De training is meerdere keren afgedraaid, zowel fysiek als virtueel en is door de studenten en de aanwezige inspecteurs zeer positief ervaren. Er hadden zich 22 studenten aangemeld. Gedurende de rit zijn vele studenten echter afgehaakt. Sommigen hebben ons netjes gemaaild dat ze vanwege de drukke schoolperiode geen ruimte meer hadden om te schrijven, maar dat ze het initiatief heel goed vinden en vragen om het te herhalen. Vooral de trainingen vonden zij zeer waardevol. Met alle studenten is er ook vrij intensief contact geweest en ze hebben zich vrij gevoeld om ook andere schoolproblemen en economische ontwikkelingen

met ons te bespreken. Als eindresultaat hebben we 5 essays ontvangen.

Onze essay vraag aan de studenten was als volgt:

Wat zou jij veranderen zodat het land een duurzame economische ontwikkeling en groei doormaakt. Op Facebook hebben we het anders gezegd: wat zou jij doen als je het voor het zeggen hebt.

In maximaal 2500 woorden moesten de studenten van de middelbare scholen een essay schrijven over 1 of een combinatie van de volgende thema's:

- 1 Carrière mogelijkheden en werkgelegenheidsbeleid
- 2 Import en export
- 3 Productie en productieverhoging (kies een sector)
- 4 Banken en financiële instellingen
- 5 Innovatieve ondernemerschap
- 6 Milieu
- 7 Digitale economie (Web3 & Big tech)

DIGICEL Suriname heeft de prijzen gesponsord en we zijn hen zeer erkentelijk voor het beschikbaar stellen van de prijzen. Ook danken wij DIGICEL dat wij de prijzen hebben mogen behouden voor de 2e ronde.

1e prijs: een laptop aan de student

2e prijs: een notebook

3e prijs een smartphone

En een extra prijs voor de school van de student die de 1e prijs wint, te weten een desktop computer

De criteria voor de beoordeling:

We hebben gebruik gemaakt van de beoordelingsnormen voor het schrijven van opstellen op de middelbare scholen (klas 4 tot en met klas 6 van de VWO). Deze hebben wij aangepast om onze eigen beoordelingscriteria te maken. Wij hebben een scorecard gemaakt waarin wij punten hebben toegekend op basis van onderstaande criteria:

1. Helderheid van formulering van de probleemstelling
2. De afbakening van het onderwerp
3. De gevolgde methode van onderzoek
4. De totstandkoming van de conclusie en aanbevelingen
5. De maatschappelijke relevantie
6. De herkenbaarheid in de dagelijkse praktijk
7. De oplossingsgerichtheid en de haalbaarheid/realiseerbaarheid van hun aanbevelingen

8. Originaliteit/Vernieuwend effect van hun essay
9. Creativiteit
10. Inbreng van de eigen opvattingen

We hebben essays ontvangen met de volgende al dan niet gecombineerde onderwerpen:

- 1 Import en export ontwikkeling
- 2 Innovatief ondernemerschap
- 3 Agri-bussiness ontwikkeling
- 4 Toerisme ontwikkeling
- 5 Import vervanging
- 6 Banken en Financiële instellingen
- 7 Milieu
- 8 Water export
- 9 Werkgelegenheid en Carrière mogelijkheden
- 10 Digitale economie (ontwikkeling c.q. gebruik van IOT)
- 11 Ontwikkeling van de creatieve industrie (entertainment in de ruimste zin des woords)

Belangrijk in onze observatie was, dat de studenten bij het schrijven teruggrijpen naar wat zij dagelijks ervaren. Wij concluderen dat dit van regio tot regio verschilt en dat ook de persoonlijke ondernemersschapservaringen in familieverband en directe omgeving van grote invloed zijn op de kracht van de student om na te denken over de toekomst van onze economische mogelijkheden en economische groei.

Onze bevindingen

De student heeft te maken met veel werkloosheid in haar omgeving; kinderen kunnen de school niet optimaal bezoeken vanwege diverse sociaal maatschappelijke omstandigheden, ouders kunnen schoolbenodigheden niet kopen. De student schrijft een essay over hoe schoolbenodigheden te produceren voor het district, vrouwen aan het werk zetten en een bedrijf dat imports substitutie promoot en zelfs wil en kan uitgroeien tot een exporterend bedrijf.

De student die ondernemerschap met de paplepel heeft meegekregen, denkt aan de natuur (living with nature) en schrijft over de mogelijkheden om de wereld te voorzien van groene potplanten en tuindecoratie.

Vele vakken worden heel saai gedoceerd en studenten hebben dan geen zin in de les. Waarom niet gebruik maken van IOT (Internet Of Things) om belangstelling van studenten te vergroten. De student laat zien dat zelfs natuurkunde les met toepassing van digitale mogelijkheden heel spannend overgebracht kan worden.

Wat kunnen onze studenten doen, wanneer ze meer interesse hebben in een full time carrière in de entertainment industrie. We hebben al voorbeelden van onze eigen sporters, artiesten en kunstenaars die zeer hoge kwaliteit leveren en ook een goeie living kunnen hebben. Waarom niet specifieke aandacht voor deze talenten, niet alleen op school, maar ook in de arbeidsomstandigheden en zelfs fiscale incentives. Per slot van rekening kunnen ze hun talenten exporteren. Hoe kunnen studenten opgevangen worden in een soort van vakantieschool om de ontwikkeling van talent te ondersteunen. Summer schools zijn normaal in de wereld.

Hoe kijken HRM officers naar first time job seekers. En hoe naar stagiaires. Veel gehoorde reactie is dat hun medewerkers geen tijd hebben om stagiaires te begeleiden. Zou het geen goeie SCR policy van het bedrijf zijn om iemand speciaal voor stagebegeleiding aan te trekken? Verder zou samengewerkt kunnen worden met specifieke trainingsinstituten om de studenten klaar te stomen voor het beroepenveld.

Hoe kan je jongeren stimuleren om niet naar een kantoorjob te zoeken en te streven naar het opzetten een van eigen bedrijf. Hoe moet je omgaan met alle problemen die je tegenkomt als je als jonge ondernemer wilt bankieren. Wat zouden banken en de beleidsmakers moeten doen om dit probleem voor de jongeren op te vangen, te midden van alle noodzakelijke monetaire maatregelen.

Dit is maar een greep uit wat we als jury hebben mogen lezen. Vergeleken bij de 1e ronde essays kunnen we nu zeggen dat onze studenten in staat zijn geweest om "out of the box" te denken. In sommige gevallen ervaren wij het als hele simpele maar toch duurzame oplossingen voor de dagelijkse problemen. Zeer creatief en sterk motiverend voor de jongeren van vandaag. Ze zijn gepresenteerd als sterke private sector development mogelijkheden tot het diversifiëren van onze economie.

De essays zijn door de commissieleden individueel beoordeeld. Hierna hebben de commissieleden hun commentaar en beoordeling aan elkaar toegelicht. Het resultaat was dat 3 studenten dezelfde score hadden. De commissie heeft toen besloten om de 3 studenten te interviewen. Een soort van nadere

toelichting over hoe ze hebben gewerkt, of ze hulp van derden hebben gekregen en nog wat inhoudelijke vragen over hun essay.

De eind beoordeling leidde tot de volgende conclusie:

1. De studenten hebben op de training van de VES na, de essay geschreven met weinig hulp van de school en/of derden.
2. De meeste studenten zitten nu in de 5e klas van de VWO, hetgeen inhoudt dat de essays zijn geschreven toen ze in de 4e klas zaten, dus op basis van hun algemene kennis van de MULO-school en van de 4e klas VWO.
3. De studenten zijn veel gefocust op de hedendaagse problematiek van jongeren
4. De studenten zijn involved bij de algemeen maatschappelijke problemen van hun omgeving (direct en indirect)
5. De ervaring in familieverband speelt een belangrijke rol in de keuze van hun essay onderwerp.
6. De commissie zal aan het bestuur van de VES het voorstel doen om maatschappelijk actuele economische onderwerpen in de vorm van masterclasses en debatten op de VOS scholen regelmatig te organiseren. Met de inspecteurs is dit in een eerste meeting reeds besproken en wordt als een welkome toegevoegde waarde aan het VOS ondersteund.

Advies aan het bestuur van de VES:

- 1 De finale beoordeling van commissie over te nemen.
- 2 Het door de commissie uitgewerkte voorstel voor een structurele ondersteuning aan VOS studenten over te nemen en een jaar kalender te maken, waarbij de VES steeds enkele scholen benaderd samen met de inspectie VOS om een masterclass voor VWO scholen te houden.

Dank u wel Bestuur VES voor in ons gestelde vertrouwen om als jury te functioneren.

Dank u wel directeurenberaad middelbare scholen

Dank u wel Inspectie VOS

Dank u wel MINOWC

Dank u wel Digicel voor het beschikbaar stellen van de prijzen en

Above all:

Dank u wel studenten die de moed hebben gehad om mee te doen zowel in de 1e ronde als in de 2e ronde om een essay neer te pennen. En vooral om met ons jullie ervaringen als VWO studenten te delen. Zoals beloofd adviseren wij het bestuur van de VES om over actuele economische ontwikkelingsvraagstukken op een structurele manier met jullie te blijven debatteren.

Paramaribo, 15 januari 2024.

De essay commissie:

Winnie Boedhoe

Lunice Heuvel

Satcha Jabbar

Damens en Heren,

De uitslag!!!

Na evaluatie is commissie tot de volgende einduitslag gekomen:

FINAAL UITSLAG		
1	NGADINO, IFAAR	VWO 4
2	SOEKHOE, PRYANKA	SCHOLENGEMEENSCHAP VOS NICKERIE
3	WIRJOSENTONO, MI- ANN	JHAMONTRE RAMAWADHDOEBE VWO-HAVO

De prijzen zijn uitgereikt door de voorzitter van de VES Steven Debipersad, de Minister van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur Henri Ori en de Marketing Manager van DIGICEL Suriname Eugenie Haynes.

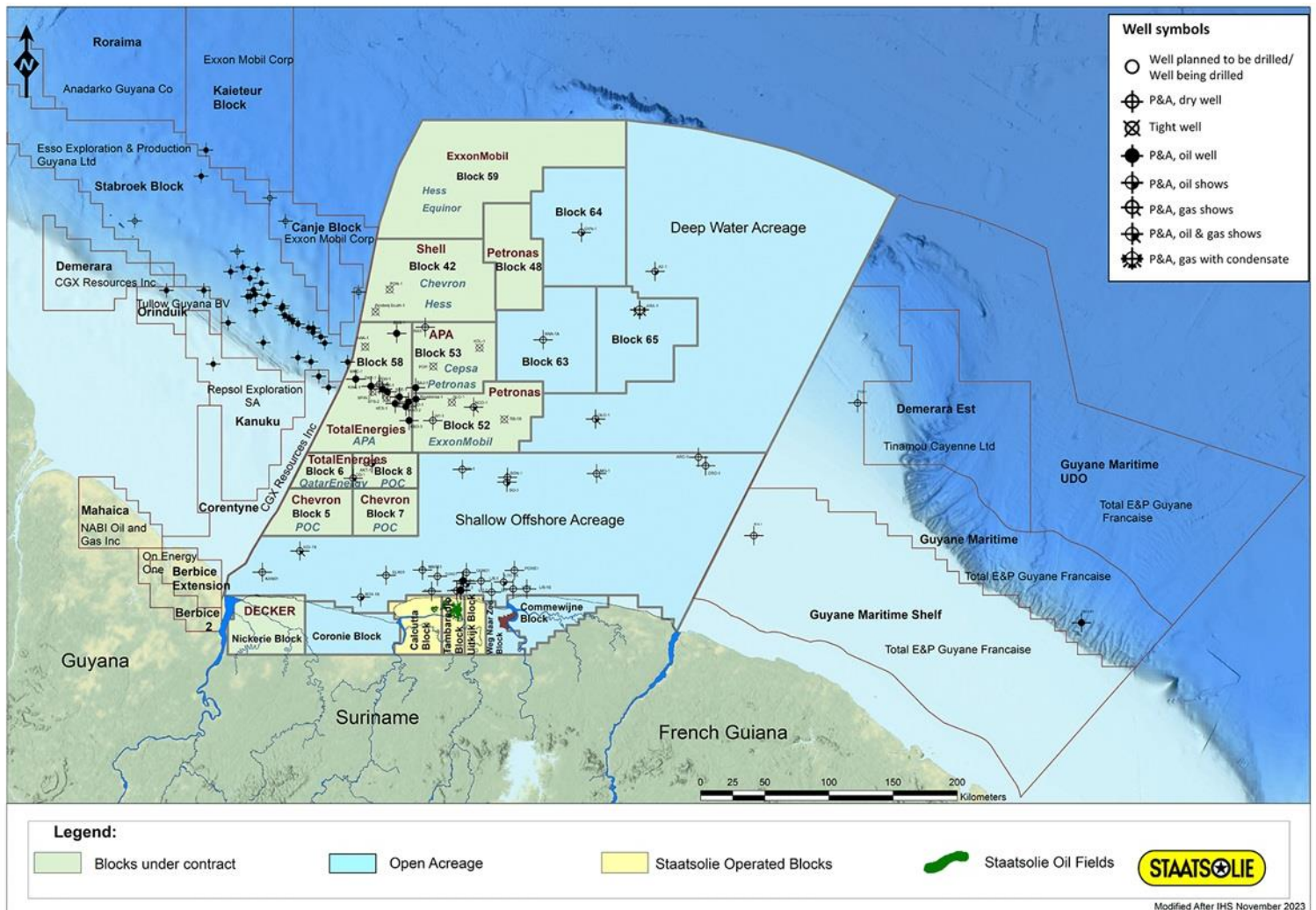
DE OLIE- EN GASINDUSTRIE VAN SURINAME

Ontwikkelingen in 2023

De eerste offshore olie-ontdekking van Suriname werd in 2020 gedaan bij de Maka Central-1-put in Blok 58. Sindsdien zijn er meer dan acht ontdekkingen gedaan in verschillende blokken. Het Surinaamse bekken bevat naar schatting ruim 30 miljard onbeproeve vaten, schat Staatsolie. Het bedrijf bereidt het land voor op de ontwikkeling van offshore-olie. Laten we eens kijken naar de vooruitgang die in 2023 is geboekt. Onderstaande kaart toont de offshore-blokken van Suriname (Staatsolie-kaart).

Gegunde offshore-contracten:

Met als doel een zo groot mogelijk deel van haar offshore-gebied onder contract te hebben, ondertekende Staatsolie op 28 mei productiedelingscontracten (PSC's) voor Blok 6 en Blok 8 met TotalEnergies Suriname en QatarEnergy. Vervolgens kende zij op 15 december PSC's toe voor drie diepwaterblokken: 63, 64 en 65 uit de Demerara-biedronde. Blok 63 werd toegekend aan PETRONAS, Blok 64 werd toegekend aan een consortium van TotalEnergies, QatarEnergy en PETRONAS en Blok 65 werd toegekend aan BG International – een dochteronderneming van Shell en QatarEnergy.

Modified After IHS November 2023

Patrick Pouyanné, Chairman en Chief Executive Officer (CEO) van TotalEnergies, bezocht Suriname op 13 september om het voorlopige ontwerp van het eerste productieveld in Blok 58 bekend te maken. Total leidt als operator het project samen met APA Corporation, haar 50% partner. Samen hebben ze volgens Staatsolie in dit blok veertien putten geboord. Het project zal naar schatting 9 miljard dollar kosten en ongeveer 700 miljoen vaten uit de reservoirs Sapakara South en Krabdagu ontwikkelen. Beide liggen in waterdieptes tussen 100 en 1.000 meter. Er zal gebruik worden gemaakt van een drijvend productie-, opslag- en losschip (FPSO) met een capaciteit om 200.000 vaten per dag (bpd) te produceren, verbonden met onderzeese bronnen. Voor het project zijn ontwikkelingsstudies gestart.

De expansie van TotalEnergies versterkt de offshore-olievooruitzichten van Suriname | OlieNU

PETRONAS piekblok 52 ontwikkeling:

Een ontwikkeling bij Blok 52 rond de ontdekking van de Roystonea-1-put zou mogelijk kunnen zijn. PETRONAS Chief Operating Officer (COO) Adnan Zainal Abidin bracht in november een bezoek en maakte bekend dat het bedrijf overweegt dit jaar minstens twee extra boringen uit te voeren om uitgebreidere gegevens te verzamelen voor zijn veldplannen. Op 2 november

kondigde Petronas een olie-ontdekking aan bij de exploratieput Roystonea-1. Er wordt verdere evaluatie uitgevoerd om de volledige omvang van de ontdekking en de potentiële ontwikkelingssynergie ervan met de Sloanea-1-ontdekking die in 2020 binnen hetzelfde blok werd gedaan, te bepalen. Staatsolie achtte Sloanea-1 een “veelbelovend” potentieel om een aardgasontwikkeling te worden.

Stappen voor ‘local content’:

Op het gebied van ‘local content’ lanceerde Staatsolie in samenwerking met ExxonMobil en Chevron het BlueWave Supplier Development programma. Het programma heeft tot doel de bedrijfsvoering van lokale bedrijven naar een hoger niveau te tillen, zodat zij meer mogelijkheden hebben om goederen en diensten te leveren aan de offshore sector. Volgens Staatsolie namen 25 bedrijven deel aan de eerste tranche, terwijl de tweede in het eerste kwartaal van 2024 begint.

Bron: <https://oilnow.gy/featured/surinames-oil-and-gas-industry-progress-in-2023/>

READYTEX
Art Gallery buy art | rent art | exclusive artists

Steenbakkerijstraat 30 · Paramaribo · Suriname · South America · Phone +597 421750 +597 8945911
 info@readytexartgallery.com · www.readytexartgallery.com Readytex.Art.Gallery

Hallo! Wij zijn AethiQs.

*Uw strategisch adviesbureau voor
actuariële, risk & compliance diensten*

*Als het te complex wordt, ga dan terug naar de kern. Wat is je bestaansrecht? AethiQs werkt voor maatschappelijk relevante organisaties. Wij helpen hen relevant te zijn en te blijven. Wij noemen dat **Relevantiewaarde**. Samen bepalen we wat de basis is voor de continuïteit én de geloofwaardigheid van hun organisatie. Zodat ze vandaaruit kunnen beslissen, besturen en bouwen aan een relevante toekomst. We heten niet voor niets AethiQs. Het goede doen, en dat goed doen.*

Kennismaken en kennis delen?

www.AethiQs.sr • Hallo@AethiQs.sr

AethiQs.

Remain Relevant!

INGEZONDEN

door: Femia Wesenhagen MSc.

SURINAME GAAT CARBON CREDITS VERHANDELEN

Vereisten voor deelname aan artikel 6 van de Overeenkomst van Parijs

Suriname heeft zich onlangs als land gecommitteerd om haar carbon emissies in te schrijven volgens artikel 6 van de Parijs overeenkomst. Wat houdt dit in voor Suriname. Hieronder volgen de vereisten om deel te kunnen nemen aan artikel 6 van de Parijs overeenkomst.

De vereisten voor deelname artikel 6 van de Parijs Overeenkomst houden het volgende in:

Het staat partijen vrij om te beslissen of zij al dan niet aan artikel 6 willen deelnemen. Indien een partij besluit deel te nemen, moeten zij voldoen aan de deelname vereisten en nationale juridische en governance kaders voor artikel 6 invoeren. In het bijzonder moeten landen die aan artikel 6 willen deelnemen:

- i. partij zijn bij de Overeenkomst van Parijs,
- ii. een NDC hebben meegedeeld en onderhouden,
- iii. regelingen hebben getroffen om internationaal overgedragen mitigatieresultaten (ITMO's) toe te staan en te volgen,
- iv. het meest recente nationale inventarisverslag verstrekken dat vereist is op grond van het kader voor verbeterde transparantie, en
- v. ervoor zorgen dat activiteiten bijdragen aan zijn strategie voor emissiearme ontwikkeling, indien de partij er een heeft ingediend, en de langetermijndoelstellingen van de Overeenkomst van Parijs.

In termen van procedure omvatten ITMO-transacties meestal de volgende stappen:

- **Autorisatie.**

Vergunning voor ITMO's is vereist op grond van artikel 6.2. De entiteit die ITMO's wil afgeven voor een bepaalde activiteit in het gastland, dient bij beide landen die partij zijn bij de bilaterale overeenkomst een vergunningsaanvraag in. Beide landen moeten dan instemmen met een machtigingsverklaring waarin wordt verwezen naar de activiteit die gekoppeld is aan de mitigatie-uitkomsten, de toegepaste normen en basismethodologieën, de crediteringsperiode, de maximale hoeveelheid

mitigatieresultaten waarvoor overdracht en gebruik is toegestaan, en indien van

toepassing, de NDC-periode(s) gedurende welke de ITMO's zijn geautoriseerd voor gebruik. Zodra beide landen overeenstemming hebben bereikt over de autorisatieverklaring, is de overdracht van mitigatie-uitkomsten toegestaan.

- **Monitoring, verificatie en onderzoek.**

De entiteit die de mitigatieactiviteit in het gastland van het project ontwikkelt, is verantwoordelijk voor het opstellen van monitoringverslagen waaruit blijkt dat de activiteit aan verschillende vereisten voldoet, onder meer met betrekking tot effecten op sociale- en duurzameontwikkeling, die zij voorlegt aan een onafhankelijke derde partij die door elk land bij de bilaterale overeenkomst is goedgekeurd met het oog op de verificatie van de verslagen. Eenmaal geverifieerd, moet elk land de geverifieerde monitoringverslagen onderzoeken om te bevestigen dat aan alle relevante vereisten is voldaan, met inbegrip van het feit dat er geen discrepanties zijn tussen de monitoringverslagen en de bepalingen van de machtigingsverklaring

- **Erkenning van de overdracht.**

Om de overdracht van ITMO's te kunnen uitvoeren, geven beide landen die partij zijn bij de bilaterale overeenkomst binnenlandse eenheden uit met betrekking tot de mitigatieresultaten in hun respectieve registers. Vervolgens annuleert het gastland van het project de eenheden in zijn (binnenlandse) registratiesysteem, terwijl het ontvangende land tegelijkertijd de geannuleerde eenheden opnieuw zal uitgeven als "internationale attesten" in zijn register. Als er derde partijen betrokken zijn bij de aankoop van de ITMO's, worden die afgegeven aan een dergelijke derde partij bij "erkenning" door beide landen dat de mitigatieresultaten zijn toegevoegd aan het register van het ontvangende land.

- **Overeenkomstige aanpassing.**

Dit houdt in feite in dat het gastland van het project de overgedragen broeikasgasemissiereducties of -verwijderingen

van zijn eigen inventaris aftrekt, zodat de Het ontvangende land die kan meetellen in hun eigen BKG-inventaris.

Landen die deelnemen aan samenwerkingsbenaderingen diennen verschillende verslagen opstellen over hun activiteiten uit hoofde van artikel 6, lid 2. Deze omvatten:

- een eerste verslag, dat uiterlijk na de goedkeuring van ITMO's of in samenhang met het volgende tweejaarlijkse transparantieverslag moet worden ingediend,
- jaarlijkse informatie voor registratie in de artikel 6-databank, en
- andere periodieke informatie die als bijlage bij de tweejaarlijkse transparantieverslagen moet worden opgenomen.

De in deze verslagen uiteengezette informatie over samenwerkingsbenaderingen is onderworpen aan een gecentraliseerde beoordeling door technische deskundigen onder toezicht van het UNFCCC om ervoor te zorgen dat de door de deelnemers verstrekte informatie voldoet aan de vereisten van de COP-richtlijnen.

Veel ontwikkelingslanden overwegen momenteel een nationaal register te ontwikkelen voor de coördinatie van koolstofmarktactiviteiten (inclusief voor REDD+). De meeste ontwikkelingslanden hebben tot nu toe vertrouwd op bestaande VCM-registratiesystemen om deel te nemen aan REDD + -koolstofmarkten of aan externe aanbieders van elektronische platforms. Deze systemen zijn over het algemeen geavanceerder en kunnen worden geclassificeerd als **transactieregisters**.

Vaak zijn nationale registratiesystemen ontworpen om verschillende soorten koolstoftransacties en -activiteiten (waaronder REDD+) te dekken. De meeste nationale inspanningen om registersystemen te ontwikkelen beginnen met de implementatie van een **gegevensbeheersysteem** dat later kan evolueren naar volwaardige transactieregistersoftware.

Dus twee algemene soorten volgsystemen (beide in grote lijnen beschreven als registersystemen) zijn:

1. een gegevensbeheersysteem;

- Een **gegevensbeheersysteem** registreert en bewaakt eenvoudig informatie om transparantie en consistentie te garanderen, en in sommige gevallen om dubbeltelling of dubbele verkoop van ERR's te voorkomen.

2. een transactieregister.

- Een **transactieregister** is op zijn beurt een veel geavanceerdere software die niet alleen de functies van een gegevensbeheersysteem vervult, maar ook de identificatie en tracking van eenheden mogelijk maakt en naadloos kan worden gekoppeld aan andere elektronische registersystemen.

Bovendien kunnen ontwikkelingslanden er in de toekomst ook voor kiezen om een beroep te doen op de diensten van het gecentraliseerde artikel 6-register dat in het kader van het UNFCCC moet worden ontwikkeld en geëxploiteerd. Het internationale transactieregister zal beschikbaar worden gesteld aan landen die onder artikel 6 vallen en zal worden beheerd door het secretariaat van het UNFCCC. Het zal artikel 6-eenheden volgen via unieke identificatiemiddelen en een reeks elektronische bewerkingen aanbieden, waaronder autorisatie, eerste overdracht, overdracht, verwerving en vrijwillige annulering. Het internationale register zal ook een onderscheid maken tussen eenheden die worden gebruikt voor NDC's en eenheden die worden gebruikt voor andere internationale mitigatiedoelstellingen. Pas nadat de regels over het gecentraliseerde internationale register zijn aangenomen, zal het mogelijk zijn om de voorwaarden voor Suriname om toegang te hebben tot dit register te begrijpen.

Tijdens COP27 zijn enkele details overeengekomen met betrekking tot de infrastructuur die nodig is om artikel 6.2 te ondersteunen, waaronder registers, een artikel 6-database en een gecentraliseerd boekhoud- en rapportageplatform, maar sommige van de benodigde infrastructuur moet nog worden gecreëerd. Aanvullende procedurele kwesties, waaronder die met betrekking tot het verlenen van autorisatie van ITMO's en welk proces een land moet volgen om wijzigingen in de manier waarop een ITMO wordt gebruikt te beheren, overwogen tijdens de 28e zitting van de Conferentie van de Partijen bij het UNFCCC in november en december 2023.

Een nationaal register kan een belangrijke rol spelen bij het helpen van Suriname om transparantie te waarborgen in de verdeling van REDD+ voordelen en duidelijkheid over het genereren, verplaatsen en gebruiken van REDD+ jurisdictiekredieten. Aanbevolen wordt dat de GoS overweegt een algemeen nationaal BKG-register op te zetten in plaats van alleen een REDD+-specifiek register. Maar het ontwerpen, implementeren en beheren van een eigen uitgebreid transactieregister zou aanzienlijke kosten met zich meebrengen en aanzienlijke technische expertise op nationaal niveau vereisen. Daarom raden wij Suriname in deze fase van Suriname's koolstofmarktreis aan om gebruik te maken van een eenvoudiger datamanagementsysteem (in tegenstelling tot een volwaardig transactieregister).

Deelname van Suriname aan COP 28 en de afspraken die zijn gemaakt tijdens COP28

Suriname heeft actief deelgenomen aan de 28^e Conferentie van Partijen van 28 November tot 12 December 2023, waarbij Suriname een leidende rol vervulde bij Groep van 77, Coalitie van 77 Ontwikkelingslanden. Suriname heeft hierbij gepleit voor eerlijkheid ten opzichte van kleine en kwetsbare landen. Hierbij heeft Suriname gepleit voor de bijdrage van bosrijke gebieden, zodat binnen de klimaatsfinancieringsmechanisme aan de natuurlijke reductie van broeikasgassen door de bossen en niet uitsluitend via het toepassen van nieuwe technologieën. Suriname samen met de andere ontwikkelingslanden pleit voor rechtvaardige doelstellingen op het gebied van adaptatie, mitigatie, klimaatsfinanciering, capaciteitsopbouw en overdracht van technologie.

Initiatieven die Suriname reeds heeft genomen inzaken het verhandelen van Carbon Credits:

Suriname heeft reeds enkele initiatieven genomen in zake het verhandelen van carbon credits. Hierbij is het Ministerie van

Ruimtelijke Ordening en Milieu samen met het NIMOS overeengekomen een “roadmap” te ontwikkelen in zake het verhandelen van Carbon Credits voor Suriname. Hierbij zijn de volgende initiatieven genomen:

1. De partnerschap/ overeenkomst tussen de regering van Suriname en Total Energies. In het kader van dit Total project zijn er twee documenten voorbereid nl. Suriname NBS feasibility Study (considerations on article 6 of the paris agreement), -ook belangrijk in het traject met IUY- en het ander document Suriname NBS feasibility (role of a national registry for Suriname's REDD+ Program). Verder zijn er nog twee andere documenten ontwikkeld nl. een inzake governance en dat ander mbt benefitsharing.
2. Het Climate-Smart Forestry (CSF) pilotproject van Conservation international Suriname (CIS) en SBB. (Hoe langer we wachten hoe minder we kunnen mitigeren en dus minder carbon credits kunnen genereren uit dit initiatief.

CIS is voornemens \$4 miljoen te investeren over de periode van 20- tot 25 jaren. Naar aanleiding hiervan vraagt CIS om een raadsvoorstel te laten goedkeuren, waarbij volgens hun het ministerie van GBB de lead zou moeten nemen.
3. Het BUR-rapport dat in elkaar is gezet door het advieskantoor Ernst & Young, met tussenkomst van de Coalition for Rainforest Nations (CFRN), met de bedoeling de bijdrage van Suriname inzake bosbescherming i.H.K.V. het REDD+ mechanisme te belichten en dit samen met de bijbehorende Technical Annex te gebruiken als grondslag voor het genereren van Carbon Credits. Gezien het feit dat de bossen van Suriname gezien worden als de longen van de aarde en al geruime tijd een positieve bijdrage leveren aan het probleem van klimaatverandering, werd gevraagd aan VERRA om voor ons land een aparte methode te ontwikkelen voor de carbon credits calculatie. Daarop is er nog geen reactie gegeven.

Wat nog niet goed is uitgewerkt binnen dit vraagstuk is de issue van “Benefit Sharing” en het feit dat er nog onduidelijkheden zijn over de grondenrechten van de Inheemse en Tribale bevolking in Suriname. Deze onduidelijkheden maakt de “benefit sharing” van de carbon credits nog erg onduidelijk, alhoewel er reeds enkele voorstellen zijn gedaan door o.a. de CIS.

Een andere vraagstuk dat ook nog niet is aangepakt, is het opzetten van een database waar de registratie van carbon credits kan plaatsevinden. Alhoewel het Ministerie van Ruimtelijke Ordening en Milieu bezig is met onderhandelingen met de IDB voor het opzetten van zo een database, is zo een onvestering voor Suriname nog een hele zware vanwege het opzetten en beheren van zo een database. Er zijn momenteel wel

opties beschikbaar van een datamanagement systeem, alleen met beperkingen waarbij niet alle rollen aan Suriname zijn toebedeeld. Om deze reden wordt voorgesteld gebruik te maken van de voorzieningen die door CFRN zijn getroffen, totdat Suriname kan beschikken over haar eigen database.

Zaken die nu nog spelen en waarvoor er nog goede voorbereiding nodig is, zijn de volgende:

- Inventarisatie/ eigen onderzoek inzake carbon credits,
- Identificeren en analyseren van de inhoud van gesloten/ getekende MOU's. Er is voorgesteld de verschillende MOU's tussen Suriname en partners/ brokers ihkv carbon credits naast elkaar te leggen teneinde na te gaan wat er is gedaan/ waar we staan en op basis daarvan te kijken op welke manier er verder gewerkt zal worden. De organisatiestructuur nagaan.
- Na gaan of damagecontrole mogelijk is en op welke manier dat gedaan kan worden. (Clausule om eruit te komen)
- Wat zal worden gedaan met de carbon credits, welk deel zal worden verkocht en gereserveerd voor eigen doelstellingen mbt onze NDC's etc We willen carbon negatief blijven, daar rekening mee houden.
- Wat gebruiken we als wetgevingsproduct/ Wat is onze juridisch kader? Welke juridisch kader zullen we gebruiken. Wat is nodig voor een goed functionerend carbon faciliterend beleid?
- De registratie van de carbon credits. Gaan we met een third party platform werken en indien wel, met welke?

Bij het ontwikkelen van de roadmap/ timeframe is belangrijk om ook de verschillende relevante documenten waaronder de REDD+ strategie meenemen en een analyse te doen over wat er intussen in dit kader is overeengekomen of bereikt.

Er is ook voorgesteld meer te focussen op awareness in dit kader voor overheidsfunctionarissen met name onze regeringsleiders, zodat goed geïnformeerde besluiten zullen worden genomen als het gaat om deze belangrijke kwestie van carbon credits.

Het is van belang dat bij het nemen van beslissingen Suriname zich eerst goed laat informeren door neutrale bronnen z.a. UNFCCC over het gaan naar de markt voor verhandelen van carbon credits. Dit betekent dat wij als land onze huiswerk zullen moeten doen en goed nagaan wat er allemaal speelt op die markt en hoe wij ondanks onze zwaktes het hoogste uit kunnen halen.

Femia M. Wesenhagen

Femia Wesenhagen is Landschape architect/ Land-use en Urban planner, die momenteel als beleidsadviseur werkt bij het Ministerie van Ruimtelijke Ordening en Milieu. Femia heeft vanuit haar specialiteit als ruimtelijke planner met 25+ jaar ervaring in dit vak, zowel lokaal als internationaal, zich steeds ingezet om duurzaam beleid op ruimtelijke ordening en milieu te promoten. Na afronding van haar studie in 1996 in de VS heeft zij in verscheidene landen in de regio gewerkt, tussen 2000 en 2011 waar ze werkte voor internationale bedrijven als The Interplan Group en Royal Haskoning Caribbean in Trinidad en Tobago, GENIVAR TT, maar ook en vooral in landen in het Caraïbisch gebied als Trinidad & Tobago, Barbados, Grenada, en ook Costa Rica. In 2011 besloot zij terug te keren naar Suriname waar zij onder andere betrokken was bij het oprichten van SPASU (Spatial Planners Associatie Suriname). Zij werd bij de oprichting van het Ministerie van Ruimtelijke Ordening en Milieu gevraagd om vooral het directoraat Ruimtelijke Ordening bij het Ministerie te helpen opzetten en sturing te geven.

Transparency International geeft Suriname een 4

Transparency International zegt dat alleen Guyana en de Dominicaanse Republiek in het Caribisch Gebied hun score op de Corruption Perception Index (CPI) in de afgelopen tien jaar hebben verbeterd, terwijl de anderen in de regio zijn gestagneerd of aanzienlijk zijn verslechterd op het gebied van corruptie perceptie.

De CPI rangschikt 180 landen en gebieden op basis van hun waargenomen niveau van corruptie in de publieke sector, volgens experts en zakenmensen op een schaal van nul (zeer corrupt) tot 100 (zeer schoon). Het analyseert hoe onrecht en corruptie elkaar over de hele wereld beïnvloeden. Het rapport over 2023, dat eind januari 2024 is uitgekomen, laat de niveaus van corruptie in de

loop van de tijd zien, waarbij wordt benadrukt welke landen zijn verbeterd, achteruitgegaan of gestagneerd.

In veel landen is er sprake van verzwakking van regulerende instituten en een groeiende dominantie van de uitvoerende macht over de wetgevende macht. De toezichtcapaciteiten van parlementen worden verkapt, waardoor omstandigheden worden geschapen die rijp zijn voor misbruik en corruptie, aldus Transparency International.

De CPI 2023 laat het onvermogen zien van de uitvoerende macht om de gaten in het bestuurskader te dichten. Vervolg van corruptiezaken, waarbij de georganiseerde misdaad veelal mede betrokken is, blijft uit met straffeloosheid van corrupte elites als gevolg.

Venezuela, Haïti en Nicaragua scoren het laagst in de regio Latijns America en het Caribisch Gebied, met wijdverbreide straffeloosheid en een gebrek aan onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.

“Landen in de hele regio moeten werken aan sterke, onafhankelijke rechterlijke macht om verantwoording en gerechtigheid tot stand te brengen”, zegt Luciana Torchiario, regionaal adviseur voor de Amerika’s van Transparency International.

Torchiario waarschuwde dat als je dit niet doet, “hier het fundament van de democratie en de rechtsstaat wordt uitgehold.

“De voortdurende verzwakking van de ‘checks and balances’ zal alleen maar leiden tot straffeloosheid voor zowel de invloedrijke

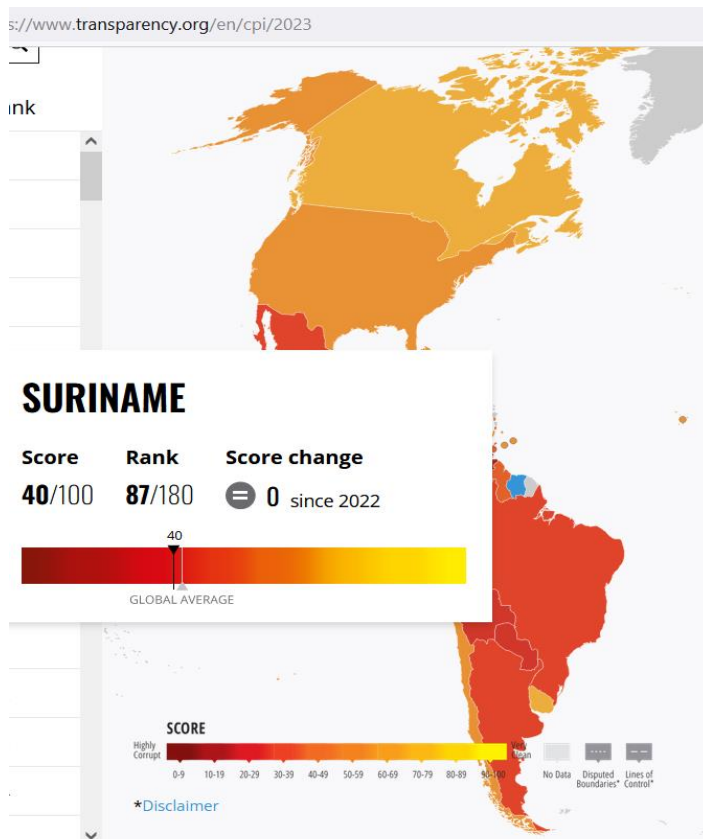
als de corrupte mensen, ten koste van het grote publiek en de collectieve welvaart.”

Transparency International stelt dat meer dan tweederde van de landen onder de 50 uit de 100 te vergaren punten scoorden, “wat er sterk op wijst dat ze ernstige corruptieproblemen ervaren.

“Het mondiale gemiddelde blijft steken op 43, terwijl de overgrote meerderheid van de landen de afgelopen tien jaar geen vooruitgang heeft geboekt of achteruit is gegaan. Bovendien zijn 23 landen dit jaar gedaald naar hun laagste score tot nu toe”, aldus het rapport.

Volgens Transparency International staat Barbados op de hoogste plaats van de CARICOM-landen met een rangschikking van 24 en een score van 69, gevolgd door de Bahama's op 30 met een score van 64.

St Vincent en de Grenadines staan op plaats 36 met een score van 60, gevolgd door Dominica met een ranglijst van 42 en een score van 56, St Lucia op de 45e plaats met een score van 55 en Grenada op de 49e plaats met een score van 53.

Jamaica staat op de 69e plaats met een score van 44, Trinidad en Tobago op 76 met een score van 42, Guyana op de 87e plaats met een score van 40, hetzelfde als Suriname, terwijl Haïti op de 172e plaats staat met een score van 17.

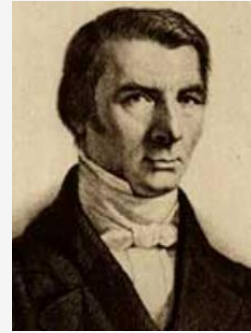
Transparency International zei dat in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied het gebrek aan onafhankelijkheid en transparantie van de rechterlijke macht corruptie en de ongepaste invloed van politieke en economische elites bevordert. "Dit maakt dat veel rechtssystemen in de regio niet in staat zijn om de wet op een onpartijdige manier effectief toe te passen of hun functie uit te oefenen als controle op andere takken van de overheid, wat van fundamenteel belang is voor alle goed functionerende democratieën", aldus CPI 2023.

Bron:

<https://jamaica-gleaner.com/article/world-news/20240131/barbados-identified-least-corrupt-country-within-caricom>

Economic Quotes

"De staat is een enorm kunstmatig instituut via welke iedereen probeert te leven op andermans kosten."

Frédéric Bastiat

1801 - 1850

Frans Econoom en Politicus

R C F A
 RELIANT CORPORATE FINANCE & ACCOUNTANCY

IFRS • Corporate Finance • Compliance with AML/CFT
 Forensic Services • Financial Statements • Quick Scans

info@rcfa.com

+597-490686

www.rcfa.com

VES waarschuwt om zogenaamde “ontstane financiële ruimte” niet te gebruiken om nieuwe ambtenaren in dienst te nemen

Minister Bronto Somohardjo van Binnenlandse Zaken is jaren terug begonnen met de verplichte registratie van ambtenaren. Ongeveer 7000 salarissen zullen worden stopgezet, waarbij de Overheid ongeveer SRD 1 miljard per jaar aan salarissen minder hoeft uit te betalen. Het is onrechtvaardig dat personen een salaris ontvangen, waarvoor geen prestatie is geleverd doordat mensen niet verschijnen op het werk of meerdere salarissen ontvangen. Deze stap van de minister valt toe te juichen in het kader van het afslanken van het overheids personeelbestand enerzijds en het verminderen van de overheidsuitgaven. De VES roept de Regering op om de “zogenaamde ontstane ruimte” niet te gebruiken voor het aantrekken van nieuwe ambtenaren in de maanden voorafgaand aan de verkiezingen. Immers de begroting 2024 is goedgekeurd met een begrotingstekort van meer dan SRD 17 miljard, dus “moni no dè”.

Onze politici hebben bewezen de afgelopen tientallen jaren voorafgaand aan de verkiezingen honderden tot zelfs duizenden partijloyalisten in dienst te nemen van de Overheid (o.a. de zogenaamde AOers) als “beloning” voor hun ondersteuning van partijpolitieke activiteiten en het “kopen van stemmen”. Deze handelingen van de beleidsmakers hebben mede gezorgd voor de groei van de overheidsuitgaven, met name de personeelsuitgaven.

Salarissen van honderden ambtenaren stopgezet

19 Jan, 00:00

Op basis van verkregen gegevens uit de verplichte registratie van landsdienaren is gebleken dat honderden personen bij verschillende ministeries dubbele salaris ontvangen. Deze dubbele salarissen zijn in overleg met de vakministers onmiddellijk stopgezet, zegt minister Bronto Somohardjo van Binnenlandse Zaken (BiZa).

BiZa heeft 7.613 verweerbrieven gestuurd naar ambtenaren die zich niet hebben geregistreerd. "We hebben 1.174 verweren ontvangen, waarvan 610 niet steekhoudend waren. Dat betekent dat in de tweede fase van het stopzetten van lonen duizenden salarissen zullen worden stopgezet, waardoor de Staat miljoenen zal besparen die zij weer kan investeren in het sociaal programma van de regering," benadrukt BiZa minister Somohardjo.

Dankzij de verplichte registratie van landsdienaren zijn veel spookambtenaren aan het licht gekomen. "Met de herziene Personeelwet en de verkregen gegevens van de verplichte registratie van landsdienaren kunnen we nu eindelijk maatregelen nemen tegen personen die de dienst moedwillig ontduiken en toch bezoldiging ontvangen, wat niet eerlijk is tegenover de 90% van de ambtenaren die wel trouw naar het werk gaan en hun werk naar eer en geweten doen", vindt de bewindsman.

Minister Bronto Somohardjo van Binnenlandse Zaken

Bron: www.starnieuws.com

INGEZONDEN

SAMAP vertoont teleurstellende performance

*Ingezonden door een grant ontvanger
Naam van de auteur is bekend bij de redactie*

In juni 2014 ondertekende Suriname, in het kader van de samenwerking met de Europese Commissie (EC), het Nationaal Indicatief Programma (NIP) onder het 11e Europese Ontwikkelingsfonds (EDF 2014-2020). Miljoenen euro's werden toegewezen aan de landbouwsector, waarbij in 2016 de EDF-commissie een actiedocument heeft goedgekeurd, waarin de belangrijkste gebieden zijn beschreven die aan bod zouden komen binnen het project Suriname Agriculture Market Access Project (SAMAP). SAMAP is gericht op een meer concurrerende en veilige productie van geselecteerde gewassen door middel van een faciliterende omgeving en verbeterde capaciteiten van de particuliere sector en relevante instellingen. SAMAP richt zich om de markttoegang voor groenten, fruit, wortel & knolgewassen en bosblijproducten (NTFP) te vergroten. De VN Landbouw- en Voedselorganisatie (FAO) is belast met de uitvoering van het SAMAP project.

Bij aanvang van SAMAP werden er concreet twee belangrijke resultaten verwacht:

1. Een verhoogde tuinbouwproductie en duurzame markttoegang voor 1000 kleinschalige boeren.
2. Verbeterde voedselveiligheidscapaciteiten en -normen voor de particuliere sector en publieke instellingen.

Drie componenten

Het SAMAP project heeft drie componenten:

Component 1: Duurzame productie en ontwikkeling van de waardeketen met drie subcomponenten:

- a) Verbeterde markttoegang tot markt(export)standaarden voor kleinschalige boeren en agro-bedrijven met gerichte investeringen en leningen;
- b) De verbetering en vaardigheden op het gebied van zakelijk en financieel management voor boeren en landbouwbedrijven zijn verbeterd;

- c) Kwaliteitsproductie ondersteund door de introductie van verbeterde technologieën en effectieve voorlichtingsdiensten aan boeren.

Component 2: Het versterken van de voedselveiligheidscapaciteiten en -normen en de toepassing ervan op de particuliere sector, met drie subcomponenten:

- a) Interinstitutionele coördinatie, dialoog en wet- en regelgevingskader voor nationale voedselveiligheidsnormen.
- b) De capaciteit van nationale laboratoria voor monitoring en certificering van de voedselveiligheid
- c) Duurzaamheid van investeringen in voedselveiligheid en faciliterende omgeving

Component 3: Projectcoördinatie, -beheer en -implementatie.

Bij aanvang van SAMAP werd gesteld dat hulp zou worden geboden aan individuele en groepen kleinschalige boeren om de productiviteit en het concurrentievermogen te vergroten met behulp van verbeterde technologieën en innovatieve benaderingen in de hele waardeketen. SAMAP zal win-win-partnerschappen tussen kleinschalige boeren en landbouwbedrijven stimuleren en ondersteunen om duurzame markttoegang te garanderen. De nadruk zal worden gelegd op groenten en fruit, evenals op niet-hout bosproducten (NTFP) en de verwerking van wortelgewassen in geselecteerde binnenlandse gemeenschappen met de inclusie van vrouwen, kleine boeren, jongeren, boerengroepen en coöperaties, evenals het versterken van de capaciteit van voorlichtingsfunctionarissen bij het verlenen van diensten die verband houden met waardecreatie, marketing en financieel beheer.

Budget, projectduur en verlenging

Het budget voor de implementatie van SAMAP is USD 15.109.360 voor een uitvoeringsperiode van 4 jaren met een einddatum van 30 Juni 2023. SAMAP heeft een verlenging gehad tot eind

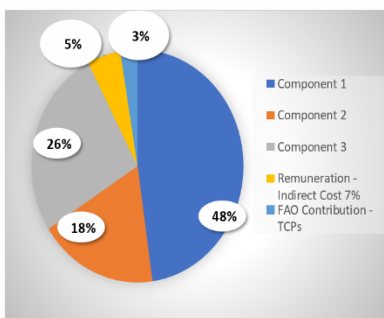
december 2024. SAMAP heeft delen uit de diverse componenten niet geïmplementeerd tijdens haar uitvoeringsduur van vier jaren, maar in de verlengingsperiode. Genoemd kan worden het kanaliseren van ongeveer USD 1 miljoen naar een garantiefonds ter ondersteuning van boeren en agro-bedrijven bij het aanvragen van een lening.

Op 12 December 2023 is tijdens de 14e Project Steering Committee (PSC) de status gepresenteerd van het SAMAP project over de drie componenten.

SAMAP Financial Status (As Nov. 2023)

Cumulative: 2018: USD 0.5mi -> 2019: USD 1.3 mi -> 2020: USD 2.76 mi -> 2021: USD 3.96 mi -> 2022: (Dec) USD 5.92mi. -> 2023: (Nov) USD 9mi

Components	Actual expenses	Budget	%
Component 1	4,298,887	7,573,587	56.7
Component 2	1,633,821	3,345,454	48.8
Component 3	2,377,798	3,213,052	74.0
Remuneration - Indirect Cost 7%	456,792	1,006,467	45.3
FAO Contribution - TCPs	234,679	246,000	95.4
Total	9,001,976	15,384,560	59.0

De uitvoering van het SAMAP project verdient geen prijs. Er zijn mensen blij gemaakt die in aanmerking zijn gekomen voor een small of large grant en zijn er waardeketenplatforms opgezet en gewerkt aan de diverse documenten. De daadwerkelijke ontwikkeling van de waardeketens met een integrale versterking van de waardeketen actoren is uitgebleven. In de afgelopen vijf jaren is er geen noemenswaardige (export)markt gecreëerd, zoals de naam van het project doet vermoeden.

Cruciale vraag anno februari 2024

Wat het meest tegen de borst stuit is de cruciale vraag 11 maanden voor het eind van de verlengingsduur van SAMAP, namelijk *“wat zal gebeuren met de miljoenen USD die overgebleven zijn, waarvan een duurzame, adequate en effectieve besteding is uitgebleven”*. Deze momenteel hoge mate van non-performance moet per direct op het hoogste niveau besproken worden en dient nagegaan te worden hoe de middelen te besteden voor de daadwerkelijke duurzame ontwikkeling van de agrarische sector. Immers de financiële middelen zijn door de Europese Unie vanwege een historisch gegeven toegezegd aan Suriname ter ontwikkeling van de agrarische sector. Deze middelen mogen niet voorbijgaan aan de neus van “agrarisch Suriname” vanwege incompetentie van het lokale SAMAP kantoor.

Component	Omschrijving	% van het budget nog niet uitgevoerd / besteedt
1	Duurzame productie en ontwikkeling van de waardeketen	43,3
2	Versterking van de capaciteit van voedselveiligheid en standaarden	51,2
3	Project coordinatie, management en implementatie	54,7

INVITATION

FAO/SAMAP

End-of-Year Multi-Stakeholder Networking and Partnership Consolidation Event

Dear Stakeholder,

We are pleased to invite you to our End-of-Year Multi-Stakeholder Networking and Partnership Consolidation Event to be held on the **15th of December 2023**, at **De Pier, Torarica** from **07.00 – 09.00pm**.

This event will bring together stakeholders both from the public and private sector that have established with FAO/SAMAP support effective coordination and collaboration mechanisms through Value Chain Platforms.

This will be an opportunity to collectively reflect on the achievements of the new modalities for Public Private Partnerships facilitated by SAMAP, as well as to identify the prospects for consolidating these partnerships in the next year and beyond.

We thank you for your commitment and support to our vision to work together and do better in the future.

“SAMENWERKEN!”

.....Nawoord van de redactie.....

De Rechtstaat wordt vertrapt door haar beschermers

Na een jarenlang proces werd op 20 december 2023 het eindvonnis uitgesproken door de onafhankelijke rechter in de rechtszaak van de 8 december moorden. Vijf personen werden gevonnist waarbij de oud-president een straf van 20 jaar opgelegd kreeg. Op 12 januari 2024 moesten de 5 veroordeelde moordenaars zich aanmelden bij de gevangenis voor het uitzitten van hun straf. Twee veroordeelden waaronder de oud-president hebben zich niet aangemeld en zijn onvindbaar voor de autoriteiten. Hierbij hebben de verantwoordelijke diensten en autoriteiten gefaald. De kans was aanwezig dat veroordeelden zouden vluchten en de autoriteiten hebben er niets aan gedaan om dit te voorkomen. Dit is een deuk aangebracht aan de Rechtstaat en het bewust nalaten door de autoriteiten voor het treffen van de noodzakelijke maatregelen zodat de veroordeelden hun staf uitzitten. Het aanbrengen van schade aan de Rechtstaat is de afgelopen periode vaker voorgekomen. Genoemd kunnen worden het vluchten van de oud-directeur van de SLM en een oud-adviseur verbonden aan het kabinet van de President en de adviseur van het Ministerie van Regionale Ontwikkeling en Sport. Al deze personen worden verdacht van het verrichten van ontoelaatbare handelingen. Helaas zien we dat er geen reinigend mechanisme is binnen het systeem waarbij er consequenties volgen. Dit is slecht voor de Rechtstaat en tast de rechtsbeleving van de burgers aan. Een niet optimaal functionerend rechtssysteem is ongunstig voor het investeringsklimaat. Investeerders zullen niet geneigd zijn voor het plegen van investeringen in een situatie waarbij er sprake is van “klasse justitie” en de criminaliteit hoogtij viert, burgers en ondernemers worden overvallen en beroofd, waarbij de zaken niet worden opgelost door de politie.

Gronduitgiftebeleid “soep met ballen”

Het grondbeleid is al tientallen jaren een bron van zorg en corruptie. We kennen de gevallen van de diverse stichtingen die werden misbruikt voor grondzwendel met grondhuurpercelen. Diverse ministers in de vorige Regeringen moesten het veld ruimen. Helaas zien we dat de afgelopen jaren de perikelen en corruptie rondom het gronduitgifte beleid doorgaat en ogenschijnlijk ongekende vormen aanneemt. De VES heeft de afgelopen jaren brieven gestuurd naar de President en de DNA voorzitter voor het grondig hervormen van het gronduitgiftebeleid, waarbij het hele raamwerk van wetten, regels en procedures rondom de gronduitgifte op de operatietafel wordt gelegd, zodat een transparant systeem van gronduitgifte wordt opgezet. Helaas hebben de autoriteiten sinds de Sabakoe schandalen controle verzaakt en wordt de samenleving nu geconfronteerd met gronduitgifte van honderden hectares. De grondroof gaat maar door, de autoriteiten grijpen niet in, laten juist de zaken op hun beloop en creëren hierdoor ruimte voor nog meer gesjoemel. Clientisme, nepotisme en een inkomstenbron voor de partijkas voeren nu de boventoon als het gaat om gronduitgifte.

President beschermt u de grondrechten van de burgers

De President dient de Grondwet op elk moment na te leven en deze altijd te beschermen. Met zijn handelingen aangaande het boek “Corruptie op hoog niveau” heeft de President de plank volledig misgeslagen. De VES oordeelt niet over de inhoud van het boek. De insinuaties door de auteur dienen onderzocht te worden door de justitiële autoriteiten. De VES veroordeelt wel de handelingen vanuit het hoogste gezag om buiten een oordeel van de onafhankelijke rechter 1) een mediabedrijf te sommeren om inbreuk te doen aan de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid, en 2) een boekhandel te instrueren om de verkoop van het boek te stoppen. Met deze handeling vertrapt het hoogste gezag de Grondwet terwijl juist dit gezag zorg dient te dragen voor de bescherming van de grondrechten van burgers. Dit is zorgelijk !

INZICHT #48 verschijnt in de eerste week van Maart 2024